

Nagorno-Karabach är förlorat för armenierna

Nagorno-Karabach, den armeniska enklaven inom Azerbajdzjan, är snart ett minne blott. Nyligen gick Arzerbajdan till offensiv och redan efter ett dygns strider tvingades armenierna kapitulera. Området har varit bebott av armenier i hundratals år, men nu är det nog slut med det, för armenierna tror sig inte kunna leva vidare där under arzerbajdansk styre. De flyr därför till Armenien. Frågan är om det överhuvudtaget kommer att finnas kvar några armenier där om något år.

Här följer två texter som belyser denna konflikt. Den första är en artikel som kortfattat tecknar den historiska bakgrunden, den andra är ett uttalande från den Ryska socialistiska rörelsen.

Armenien är ett bergigt land, som saknar kust. Foto: Wikimedia Commons/MrAndrew47

Veronika Dorman

Nagorno-Karabach – Abrupt slut på en lång historia

Ur *Libération*, 28 september 2023

Den självutnämnda republiken har oväntat tillkännagett att man kommer att upplösas den 1 januari 2024, drygt trettio år efter att den bildades och en vecka efter Baku's blixtoffensiv, som drivit hälften av befolkningen på flykt.

Det blev ett tvärt slut på trettio års drömmar om självständighet. Tio dagar efter Baku's blixtoffensiv meddelade myndigheterna i enklaven Nagorno-Karabach/Artsach torsdagen den 18 september att den självutnämnda enheten ska upplösa sig själv och alla sina institutioner från och med 1 januari 2024. En snabb upplösning av en konflikt som pågått i flera sekler och där den sista sekvensen gjort det i tre decennier.

Den 20 september kapitulerade armenierna i Nagorno-Karabach 24 timmar efter den offensiv som Azerbajdzjan genomförde i veckan. Enklaven hade utropat sin självständighet 1991 efter Sovjetunionens fall och tillkommit under våld. Den har aldrig erkänts av det internationella samfundet, inte ens av Armenien, som ändå stått den självutnämnda republiken nära ekonomiskt, militärt och logistiskt. Mellan 1988 och 1994 ledde inter-etniska strider, som övergick i öppet krig, till 30 000 döda och stora omflyttningar av befolkningen. Nära 700 000 azerbajdzjaner lämnade Armenien och i synnerhet Nagorno-Karabach, medan 230 000 armenier flydde från Azerbajdzjan. Ett första eldupphör förhandlades fram av Moskva.

Minskat ryskt inflytande

Under de närmaste decennierna hettade den nedfrysta konflikten till med skärmytslingar och fortsatte att leda till döda på båda sidor av kontaktlinjen. Vändpunkten kom 2020 under ”44-dagars-kriget”, som slutade med ett svidande militärt nederlag för armenierna i Nagorno-Karabach, stödda av Armenien. De tvingades ge upp tre fjärdedelar av sitt territorium till Azerbajdzjan, som nu var uppbackat av Turkiet. Striderna orsakade mer än 6 500 döda, främst på den armeniska sidan. Åter var det Ryssland som förhandlade fram ett eldupphör och placerade nära 2 000 soldater för att slå vakt om freden och trygga säkerheten i området.

Bakus slutgiltiga seger denna gång har möjliggjorts av att tandemmet Turkiet-Azerbajdzjan stärkts, men framför allt av Rysslands minskade inflytande i regionen. Från 2022 har hälften av dess militära insats förflyttats till Ukraina där deras offensiv kört fast. ”Ryssland har också blivit mer beroende av Turkiet på grund av Västs sanktioner”, säger Thornike Gordadze, specialist på Kaukasus och lärare vid Science Po i Paris. ”Det var oundvikligt men att det gick så snabbt var förvånande. Azerbajdzjan och Turkiet har utnyttjat ett historiskt tillfälle, som annars inte blivit tillgängligt så fort.”

Nikol Pasjinian anklagad för att ha övergett Nagorno-Karabach

I motsats till 2020 intervenerade Jerevan inte den här gången på Nagorno-Karabachs sida och anklagar nu Moskva, sin historiska bundsförvant, för att ha övergett armenierna i området.

Parlamentet i Armenien väntas denna vecka ratificera Romfördraget om den Internationella brottmålsdomstolen, som i våras utfärdade en arresteringsorder mot Vladimir Putin. ”Ett ytterst fientligt beslut”, blev reaktionen från Kreml som inte reagerade på minsta vis under Azerbajdzjans offensiv och bara i en lakonisk kommentars ”noterat” att den självutnämnda republiken kommer att upplösas.

Armeniens premiärminister Nikol Pasjinian, som kom till makten 2018 efter en pro-demokratisk sammetsrevolution, har Moskvas blickar på sig. 2020 utsattes han för hårda attacker av en folkmassa i Jerevan, som anklagade honom för att ha övergett Nagorno-Karabach. ”Nu kommer Pasjinian att få bekymmer”, säger Thornike Gordadze. ”Opinionen i Armenien är inte enad, men att skjuta skulden för att Nagorno-Karabach förlorats på Pasjinian tjänar ryssarnas intressen. Enligt ryssarna beror debaclet på att Pasjinian börjat frottera sig med Väst och hans strävan att komma bort från det ryska inflytandet.”

För första gången på trettio år är det inte längre fråga om någon speciell status för Nagorno-Karabach, som kort och gott kommer att sugas upp av Azerbajdzjan. ”Fram till nu har det i alla fredsplaner ingått en del om Nagorno-Karabachs status som autonom enhet. Nu är det slut med det”, säger Gordadze. Baku lovar armenierna integration och ”garantier för sina rättigheter” och uppmanar ”de armeniska invånarna” i Nagorno-Karabach att ”inte lämna sina hem” och ”ansluta sig till det multi-etniska samhället i Azerbajdzjan”. De måste ändå skaffa sig azerbajdzjansk nationalitet. I dekretet om upplösning sade enklavens ledare Samvel Tjachamian att när villkoren väl blivit kända kan invånare och flyktingar ”individuellt bestämma om att stanna eller återvända till Nagorno-Karabach”.

En historia full av inter-etniska massakrer

Men varken Bakus löften eller uttalanden av ledarna för enklaven har övertygat de tiotusentals armenier som nu lämnar regionen. De fruktar repressalier och har ingen lust att leva på Azerbajdzjans villkor. 70 000 av de totalt 120 000 invånarna i enklaven har redan tagit sig till Armenien, ett litet land med svag ekonomi och alls inte förberett på detta massiva inflöde av flyktingar.¹ Lokalt är historien full av inter-etniska massakrer och omflyttningar av befolkningen.

”I denna region har staterna och invånarna inte kommit över ett hat som odlats under sekler. Deras uppfattning är att det inte går att leva tillsammans”, säger Thornike Gordadze. ”Förre presidenten [2008-2018] Serge Sarkissian sade att någon samexistens mellan de båda folken inte var möjlig. [Azerbajdzjans president] Ilham Alijev har betecknat armenierna som ’hundar’.” Armeniens premiärminister Nikol Pasjinian oroar sig nu för att det snart inte kommer att finnas kvar en enda armenier i Nagorno-Karabach och anklagar Azerbajdzjan för ”etnisk rensning”.

Ryska Socialistiska Rörelsen

Om Azerbajdzjans aggression mot Nagorno-Karabach

Links International Journal of Socialist Renewal, 22 september 2023

På morgonen tisdagen den 19 september inledde Azerbajdzjan en fullskalig militär aggression mot Nagorno-Karabach (Artsach). Alijevs militaristiska regim bombar städer och byar i Nagorno-Karabach under cyniskt tal om ”anti-terrorist operation”, kräver tillbakadragande av armeniska trupper och upplösning av myndigheterna i Nagorno-Karabach. Enligt Ombudsmannen för mänskliga rättigheter i Republiken Artsach, Gegham Stepanian, dödades 200 personer, bl a barn, kvinnor och äldre. Alijevs aggression mot Artsach följdes inte helt oväntat av uttalanden från azerbajdzjanska och ryska medier om att Latjin-korridoren och andra humanitära korridorer skulle öppnas för evakuering av civila.

Alijevs militaristiska regim har öppet underblåst nationalistisk hysteri och planerat ett nytt krig i syfte att genomföra etnisk rensning. Sedan december 2022 har Alijevs regim blockerat Latjin-korridoren som förbinder Artsach med Armenien och stängt av gasleveranserna, vilket gjort att regionen hamnat på randen av humanitär katastrof. En ny våg av azerbajdzjansk militär aggression mot Nagorno-Karabach har möjliggjorts av att händelse på sistone, bl a Rysslands invasion av Ukraina, visat Alijev att angripa med lätthet kan komma undan med krigsförbrytelser.

Alijev-regimens aggressiva retorik mot Armenien innebära att detta kan handla om mer än Nagorno-Karabach. Sedan Rysslands invasion av Ukraina har det stått klart att talet om ”demilitarisering” helt struntar i internationellt erkända gränser.

Förutom Alijev är det Putin och Erdogan som drar mest nytta av kriget. Rysslands utrikespolitik visar att Putin inte tolererar något självständigt agerande från de länder som han anser för alltid tillhöra Rysslands intressesfär. Att en rad militära konflikter, av vilka en del ägde rum i de ryska fredsstyrkornas ansvarsområde, inträffade efter att Nikol Pasjinian valts till premiärminister i Armenien pekar på sambandet mellan dessa händelser. Den ryska regeringen lade skulden på regeringen i Armenien, vilken erkänt Azerbajdzjans territoriella integritet, för försämringen av läget (och inte på Alijev eller de ryska fredsbevarande styrkorna). Putins propagandister och Dimitrij Medvedev antydde tämligen öppet att det var

¹ Idag, den 2 oktober, är Nagorno-Karabach i det närmaste helt tömd på etniska armenier.

nödvändigt att byta ut regeringen i Armenien mot en mer pro-rysk regim. För Putin kan det aktuella kriget leda till en konstitutionell kupp i Armenien.

Erdogan har öppet stött Azerbajdzjans offensiv och sagt att syftet med kriget inte bara vara att få kontroll över Nagorno-Karabach, utan att tvinga Armenien att öppna Sjunik-korridoren, vilket även Azerbajdjan och Ryssland trycker på Pasjinians regering att göra.

Ryska Socialistiska Rörelsen motsätter sig Azerbajdzjans militära aggression mot Nagorno-Karabach. Det verkliga syftet med den är att sänka Alijevs diktatoriska regim och Putins och Erdogans imperialistiska intressen.

1) Vi kräver omedelbart eldupphör och förhandlingar med Nagorno-Karabach utan några villkor från Azerbajdzjans sida.

2) Vi kräver konkret handling i stället för till intet förpliktande uttalanden från det internationella samfundet, exempelvis a) införande av sanktioner mot Azerbajdzjans regering i syfte att tvinga Alijev att upphöra med sin militära operation; b) garantera säkerheten för befolkningen i Artsach, som blivit gisslan i det invecklade politiska spel som bedrivs av regeringarna i Turkiet, Ryssland, Armenien och Republiken Nagorno-Karabach.

Alijevs regim erkänner inte självbestämmande för befolkningen i Artsach. Dessutom har azerbajdzjanska gränsstyrkor tagit kontrollen över Latjin-korridoren och under sommaren flera gånger kidnappat män, som försökt lämna Nagorno-Karabach under anklagelser om att de tillhört illegala militära grupperingar. De planer på integrering av den armeniska befolkningen i Nagorno-Karabach, som Alijevs regim tillkännager, låter inte mindre olycksbådande.

Utan ett verkligt, inte något virtuellt, internationellt ingripande är folk mord på den armeniska befolkningen mer än troligt. Vi uppmanar vänstern att kräva aktiva insatser av sina regeringar för att förhindra etnisk rensning i Nagorno-Karabach.

Vi uttalar vår solidaritet med folket i Nagorno-Karabach/Artsach.

Fred till hyddorna, krig mot palats och diktatorer!

Översättning: Björn Erik Rosin

Lästips

Estelle Levesse: [Kriget i Nagorno-Karabach - Armenien känner sig sviket av Ryssland](#)

Wikipedia:

Armenien: <https://sv.wikipedia.org/wiki/Armenien>

Azerbajdzjan: <https://sv.wikipedia.org/wiki/Azerbajdzjan>

Nagorno-Karabach: <https://sv.wikipedia.org/wiki/Nagorno-Karabach>

Svenska massmedia:

SvD: [Nagorno-Karabach töms på armenier: ”Flyr för livet”](#) (28/9)

DN: [Nagorno-Karabach finns bara kvar i historieböckerna](#) (29/9)

Aftonbladet: [100 000 armenier på flykt från Nagorno-Karabach](#) (30/9)

SVT: [Armenien: Gränssoldat dödad i attack från Azerbajdzjan](#) (2/10)